

بازنگری برنامه درسی دوره‌ی کارشناسی علوم تربیتی با گرایش تکنولوژی آموزشی^۱

اسماعیل زارعی زوارکی^۲

فناوری آموزش و یادگیری
سال دوم، شماره ۵، زمستان ۹۴

تاریخ دریافت: ۹۴/۱۰/۱۲
تاریخ پذیرش: ۹۴/۱۲/۱۵

چکیده

هدف این پژوهش، بازنگری برنامه درسی دوره کارشناسی علوم تربیتی با گرایش تکنولوژی آموزشی بود. به منظور دستیابی به این هدف در پژوهش حاضر از روش پژوهش کیفی و کمی استفاده شد. در بخش کیفی، داده‌ها از طریق روش بردی جمع‌آوری شد. بر اساس این روش ابتدا اطلاعات موردنیاز درباره دوره کارشناسی رشته علوم تربیتی از منابع معتبر گردآوری، طبقه‌بندی و تفسیر شده و در نهایت شباهت‌ها و تفاوت‌ها مورد بررسی قرار گرفته است. در بخش کمی به روش دلفی و با استفاده از پنل تخصصی به نظرسنجی از صاحب‌نظران درباره برنامه درسی بهره گرفته شد. جامعه آماری این پژوهش، شامل کلیه دانشگاه‌هایی است که در سطح جهانی مجری برگزاری دوره کارشناسی علوم تربیتی می‌باشند. همچنین کلیه اساتید و متخصصان رشته علوم تربیتی و تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی به‌عنوان جامعه آماری در نظر گرفته شد. نمونه آماری شامل ۸ دانشگاه از میان دانشگاه‌های معتبر امریکا و کانادا می‌باشد که در سطح جهانی مجری برگزاری رشته علوم تربیتی در دوره کارشناسی و همچنین تکنولوژی آموزشی در دوره کارشناسی ارشد و دکتری هستند و همچنین ۲۶ نفر از اساتید و متخصصان رشته علوم تربیتی و تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی به‌صورت هدفمند انتخاب شدند. پس از تحلیل برنامه‌های درسی موجود کارشناسی رشته علوم تربیتی با گرایش تکنولوژی آموزشی، کارشناسی ارشد و دکتری

۱. مقاله حاضر برگرفته از طرح پژوهشی درون دانشگاهی با عنوان بازنگری برنامه درسی دوره ی کارشناسی علوم تربیتی با گرایش تکنولوژی آموزشی به شماره قرارداد ۱۱/د/ط و با حمایت مالی دانشگاه علامه طباطبائی است. بدینوسیله از حمایت مالی و پشتیبانی دانشگاه علامه طباطبائی تقدیر و تشکر می‌نمایم.
۲. دانشیار گروه تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی (نویسنده مسئول، ezaraii@yahoo.com)

تکنولوژی آموزشی ایران و همچنین برنامه‌های درسی دانشگاه‌های مجری رشته علوم تربیتی در دوره کارشناسی و رشته تکنولوژی آموزشی در دوره کارشناسی ارشد و دکتری، جداول اولیه دروس تهیه گردید. جداول مذکور در کمیته تخصصی بازنگری دروس تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی با مسئولیت مجری پژوهش حاضر مورد بررسی قرار گرفت و ۴ درس به‌عنوان دروس پایه و ۹ درس به‌عنوان دروس گزایشی انتخاب گردید. سپس سرفصل هر یک از دروس مذکور توسط ۲ نفر از اساتید و متخصصین مربوطه تهیه گردید. این سرفصل‌ها در کمیته تخصصی بازنگری دروس تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی و همچنین کارگروه تخصصی تعلیم و تربیت شورای تحول و ارتقای علوم انسانی شورای عالی انقلاب فرهنگی، توسط مسئول کمیته تخصصی بازنگری دروس تکنولوژی آموزشی در جلسات متعددی ارائه گردید. پیشنهادهای اصلاحی توسط مسئول کمیته تخصصی بازنگری دروس تکنولوژی آموزشی به مدت ۶ ماه اعمال گردید و سرفصل کلیه دروس بر اساس چارچوب پیشنهادی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری مورد بازبینی و یکسان‌سازی قرار گرفت و مجدداً برنامه نهایی در کمیته تخصصی بازنگری دروس تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی و همچنین کارگروه تخصصی تعلیم و تربیت شورای تحول و ارتقای علوم انسانی به تصویب رسید؛ بنابراین ۱۳ عنوان درسی درزمینه‌ی تکنولوژی آموزشی به‌عنوان دروس پایه و گزایشی در برنامه جدید رشته علوم تربیتی در دوره کارشناسی با هدف تجمیع گرایش‌های علوم تربیتی، نهایی و به تصویب رسید.

واژگان کلیدی: بازنگری، برنامه درسی، علوم تربیتی، تکنولوژی آموزشی

مقدمه

چنانچه تعریف زیر را از تکنولوژی آموزشی بپذیریم، حضور آن را در نظام آموزشی با توجه به تکنولوژی‌های نوین بیشتر احساس کرده و آن را به‌عنوان یک رشته علمی مستقل تلقی خواهیم کرد:

تکنولوژی آموزشی عبارت است از: نظریه و عمل طراحی، توسعه، کاربرد، مدیریت و ارزشیابی فرآیندها و منابع یادگیری (انجمن تکنولوژی و ارتباطات آموزشی، سیلز، ریچی، الی، ۱۹۹۴). آخرین تعریفی که از تکنولوژی آموزشی موجود است توسط انجمن تکنولوژی و ارتباطات آموزشی در سال ۲۰۰۸ صورت گرفته است. بر اساس این تعریف تکنولوژی آموزشی عبارت است از نظریه و عمل اخلاقی ایجاد، کاربرد و مدیریت مناسب منابع و فرایندهای تکنولوژیکی به‌منظور تسهیل یادگیری و بهسازی عملکرد افراد. تکنولوژی آموزشی در سال ۱۹۶۰ به‌صورت جدی به حوزه فعالیت‌های آموزشی و پرورشی وارد شد و به‌عنوان یک حوزه‌ی معرفتی مستقل مطرح گردید. در آغاز قرن بیستم با ورود فناوری به مدارس نیاز به افرادی که توانایی به‌کارگیری و تعمیر ابزارهای مورد استفاده در آموزش را داشته باشند احساس شد. این افراد با شناختی که از فرایند آموزش و ابزارهای آموزشی داشتند معلمان را در انتخاب رسانه‌ها یاری می‌کردند.

ضرورت توجه به اعتلای آموزش و پژوهش و افزایش کیفیت برنامه‌های آموزشی و درسی در ایران موجب گردید تا در تاریخ ۶۳/۵/۲۱ برنامه دوره کارشناسی علوم تربیتی با گرایش تکنولوژی آموزشی تدوین شده و مورد تصویب ستاد انقلاب فرهنگی قرار گیرد. این برنامه به تدریج در دانشگاه‌های علامه طباطبائی و برخی از دانشگاه‌های دولتی و سپس دانشگاه آزاد اسلامی به اجرا درآمد. برنامه‌ای که تا شهریورماه ۱۳۹۵ در وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در حال اجرا بود، برنامه‌ای است که در سال ۱۳۶۳ به تصویب رسیده و با گذشت بیش از ۳۰ سال از آن مورد بازنگری قرار نگرفته بود و این در حالی است که بر اساس استانداردهای جهانی هر برنامه درسی باید پس از گذشت ۵ سال از آن مورد بازنگری قرار گیرد. البته قابل ذکر است که برنامه مذکور در چند مرحله توسط

دانشگاه علامه طباطبائی و پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی مورد بررسی قرار گرفته ولی هیچ گاه نتوانسته بود مصوبات لازم را برای اجرا کسب نماید.

علی آبادی (۱۳۸۵) پژوهشی تحت عنوان بازنگری برنامه درسی رشته علوم تربیتی گرایش تکنولوژی آموزشی به منظور دستیابی به اهداف زیر انجام داد: ۱) بررسی برنامه موجود و تعیین واحدهای دروس پیش دانشگاهی، عمومی، اصلی و تخصصی، اختیاری و پیش نیاز هر کدام (۲) تعیین اطلاعات مربوط به دروس تخصصی، اختیاری و پیش دانشگاهی. در گزارش مذکور فهرستی از دروس ارائه گردیده است.

زارعی زوارکی (۱۳۸۵) پژوهشی تحت عنوان بررسی دوره دکتری تکنولوژی آموزشی در سطح جهانی و ارائه برنامه‌ای جامع جهت راه‌اندازی این دوره در دانشگاه علامه طباطبائی انجام داد. هدف این پژوهش، بررسی دوره دکتری تکنولوژی آموزشی در سطح جهانی و ارائه برنامه‌ای جامع جهت راه‌اندازی این دوره در دانشگاه علامه طباطبائی بود. سؤال پژوهش عبارت بود از: اهداف و ضرورت‌های دوره دکتری تکنولوژی آموزشی در سطح جهانی کدام‌اند؟ یافته‌های پژوهش نشان داد که هدف از اجرای برنامه دکتری تکنولوژی آموزشی تربیت افراد متخصصی است که بتوانند با تولید دانش علمی در زمینه‌ی تکنولوژی آموزشی در راستای جنبش نرم‌افزاری کشور نقش مؤثری را ایفا نمایند.

زارعی زوارکی (۱۳۸۶) پژوهشی تحت عنوان بررسی تحلیلی برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد تکنولوژی آموزشی جهت ارائه برنامه‌ای مناسب با استفاده از روش توصیفی تحلیلی انجام داد. پرسش‌های تحقیق عبارت بودند از: اهداف و ضرورت‌های تجدیدنظر در برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد تکنولوژی آموزشی کدام‌اند؟ اهداف و ضرورت‌های دوره کارشناسی ارشد تکنولوژی آموزشی در سطوح جهانی کدام‌اند؟ یافته‌های تحقیق نشان داد که فارغ‌التحصیلان این رشته باید با تولید دانش علمی در زمینه‌ی تکنولوژی آموزشی در راستای جنبش نرم‌افزاری کشور نقش مؤثری را ایفا نمایند. به‌عنوان پژوهشگر در مؤسسات دانشگاهی و پژوهشی، پژوهش‌های بنیادی و کاربردی را در رشته تکنولوژی آموزشی طراحی، هدایت و اجرا کنند. به‌عنوان مشاور و

مجری پروژه به مؤسسات و سازمان‌های دولتی و خصوصی خدمات تخصصی در زمینه‌ی تکنولوژی آموزشی ارائه کنند.

بازنگری برنامه‌های درسی و طراحی برنامه‌های جدید درسی در رشته‌های علوم انسانی با اولویت رشته‌های علوم اجتماعی، علوم تربیتی و روان‌شناسی، اقتصاد، حقوق و علوم سیاسی بر اساس نامه شماره ۲۱/۳۹۳۰۳ مورخ ۱۳۹۰/۳/۱، معاون محترم آموزشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در جهت روزآمدسازی، غنی‌سازی، کارآمدی و ارزش‌مداری برنامه‌های درسی علوم انسانی به دانشگاه علامه طباطبائی با توجه به نقش و جایگاه این دانشگاه در عرصه‌های علوم انسانی محول گردید. اگرچه قبل از این تاریخ نیز دانشگاه علامه طباطبائی در زمینه‌ی بازنگری و طراحی برنامه‌های درسی در رشته‌های علوم انسانی پیشرو بوده و برخی از برنامه‌های درسی را برای اولین بار در ایران طراحی و اجرا نموده بود که اجرای برنامه درسی دوره دکتری تکنولوژی آموزشی از سال ۸۸ از جمله این برنامه‌ها می‌باشد. بر اساس نامه فوق‌الذکر، شورای سیاست‌گذاری بازنگری، دبیرخانه و کارگروه‌های تخصصی بازنگری در دانشگاه علامه طباطبائی در رشته‌های مذکور شکل گرفت و طرح بازنگری و اصلاح دروس سرفصل‌ها و برنامه‌های درسی علوم انسانی توسط دبیرخانه بازنگری علوم انسانی و شورای سیاست‌گذاری بازنگری دانشگاه علامه طباطبائی در آبان ماه ۱۳۹۰ ارائه گردید. بر این اساس دو کمیته تخصصی در دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی برای بازنگری برنامه‌های درسی رشته‌های علوم تربیتی و روان‌شناسی با اولویت دوره کارشناسی شکل گرفت و کارگروه‌های تخصصی بازنگری بر اساس گرایش‌های علوم تربیتی و روان‌شناسی ایجاد گردید. مجری طرح تحقیق حاضر در آن سال‌ها معاون آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی و همچنین مدیر گروه تکنولوژی آموزشی و عضو و دبیر کمیته تخصصی بازنگری علوم تربیتی دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی و همزمان رئیس کارگروه تخصصی بازنگری تکنولوژی آموزشی بود. برای بازنگری برنامه درسی کارشناسی علوم تربیتی جلسات متعددی در دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی شکل گرفت و به موازات آن نیز در کارگروه تخصصی تکنولوژی آموزشی طی جلسات متعدد، که گزارش جلسات مذکور در دانشکده

روان‌شناسی و علوم تربیتی به ثبت رسیده است، برگزار شد. هم‌زمان در خصوص چگونگی تلفیق یا تجمیع گرایش‌های علوم تربیتی طرح تحقیق مستقلی برای شناسایی تجارب جهانی توسط یکی از اعضای کمیته تخصصی علوم تربیتی به انجام رسید. بنابراین جمع‌بندی جلسات کمیته تخصصی علوم تربیتی و کارگروه تخصصی تکنولوژی آموزشی دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی دانشگاه علامه طباطبائی و همچنین برگزاری یک نشست تخصصی با مشارکت نمایندگان از سایر دانشگاه‌های کشور در تاریخ ۱۳۹۱/۴/۱۷ در دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی دانشگاه علامه طباطبائی، تجمیع گرایش‌های علوم تربیتی به تصویب رسید. بر اساس این توافق در کارگروه تخصصی تکنولوژی آموزشی، عناوین دروس مربوط به تکنولوژی آموزشی که لازم است دانشجویان رشته علوم تربیتی بگذرانند شناسایی و سرفصل اولیه هر یک از دروس توسط اساتید مرتبط تهیه گردید. در این مقطع تاریخی تجارب داخلی از جمله گزارش بازنگری برنامه‌های درسی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی و تجارب بین‌المللی مورد توجه قرار گرفت. پس از آماده‌سازی اولیه سرفصل‌ها و نهایی‌سازی گزارش، جهت تصویب برنامه درسی به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و سپس شورای تحول و ارتقای علوم انسانی ارسال گردید. با توجه به اصلاحات مورد نیاز در برنامه ارسالی که مورد نظر کارگروه تخصصی تعلیم و تربیت شورای تحول و ارتقای علوم انسانی بود، کمیته‌های تخصصی مجدداً توسط کارگروه مذکور شکل گرفت و مسئولیت کمیته تخصصی تکنولوژی آموزشی به عهده مجری طرح تحقیق حاضر سپرده شد. بنابراین با شکل‌گیری مجدد کمیته تخصصی تکنولوژی آموزشی، مجدداً تجارب ملی و بین‌المللی با هدف بازنگری رشته علوم تربیتی با هدف تلفیق یا تجمیع گرایش‌های آن، مورد بررسی قرار گرفت و دروس مربوط به تکنولوژی آموزشی انتخاب و در دو طبقه دروس پایه و گرایشی پیشنهاد گردید. در این مرحله عناوین دروس و سرفصل‌های پیشین مورد بازنگری قرار گرفت و ۴ درس به‌عنوان دروس پایه و ۹ درس به‌عنوان دروس گرایشی انتخاب گردید. سپس سرفصل هر یک از دروس مذکور توسط ۲ نفر از اساتید و متخصصین مربوطه تهیه گردید. این سرفصل‌ها در کمیته تخصصی بازنگری دروس تکنولوژی آموزشی و همچنین کارگروه تخصصی تعلیم

بازنگری برنامه درسی دوره‌ی کارشناسی...

و تربیت شورای تحول و ارتقای علوم انسانی شورای عالی انقلاب فرهنگی، توسط مسئول کمیته تخصصی بازنگری دروس تکنولوژی آموزشی در جلسات متعددی ارائه گردید. سپس پیشنهادهای اصلاحی توسط مسئول کمیته تخصصی بازنگری دروس تکنولوژی آموزشی به مدت ۶ ماه اعمال گردید و سرفصل کلیه دروس بر اساس چارچوب پیشنهادی وزارت علوم، تحقیق و فناوری مورد بازبینی و یکسان‌سازی قرار گرفت و مجدداً برنامه‌هایی در کمیته تخصصی بازنگری دروس تکنولوژی آموزشی و همچنین کارگروه تخصصی تعلیم و تربیت شورای تحول و ارتقای علوم انسانی به تصویب رسید. بنابراین ۱۳ عنوان درسی درزمینه‌ی تکنولوژی آموزشی به‌عنوان دروس پایه (۴ درس) و دروس گرایشی (۹ درس) در برنامه جدید رشته علوم تربیتی در دوره کارشناسی با هدف تجمیع گرایش‌های علوم تربیتی نهایی و به تصویب رسید. ضمناً لازم به ذکر است که برنامه رشته علوم تربیتی در نشست نمایندگان رشته علوم تربیتی دانشگاه‌های سراسر کشور در تاریخ ۹۴/۹/۲ در محل ساختمان علوم، تحقیقات و فناوری توسط کارگروه تخصصی تعلیم و تربیت شورای تحول و ارتقای علوم انسانی برگزار شد و پیشنهادهای اصلاحی نمایندگان محترم دانشگاه‌های سراسر کشور در برنامه اعمال گردید. بنابراین گزارش حاضر که با حمایت مالی دانشگاه علامه طباطبائی انجام شده است، در یک فرایند طولانی از سال ۱۳۹۰ آغاز شده و در بخشی از فرایند، تعامل، همکاری و نیز حمایت شورای تحول و ارتقای علوم انسانی و کارگروه تخصصی تعلیم و تربیت شورای تحول و ارتقای علوم انسانی را نیز به همراه داشته است. این برنامه تحت عنوان رشته علوم تربیتی با زمینه تکنولوژی آموزشی در تاریخ ۹۵/۵/۵ توسط دبیر شورای عالی انقلاب فرهنگی به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری جهت ابلاغ ارسال گردید. برنامه مذکور از مهرماه ۹۵ برای کلیه دانشگاه‌ها لازم‌الاجرا است.

به نظر می‌رسد با توجه به تحولات تکنولوژیکی و لزوم بهره‌گیری هدفمند، هوشمندانه و موثر از آن‌ها در تعلیم و تربیت، گذراندن دروس مربوط به تکنولوژی آموزشی در مقطع کارشناسی رشته علوم تربیتی از اهمیت به‌سزایی برخوردار است و منجر به توانمندی دانش‌آموختگان این رشته خواهد شد. بنابراین پژوهش حاضر به این سؤال اساسی پاسخ داد

که برنامه درسی مناسب دوره کارشناسی علوم تربیتی با زمینه تکنولوژی آموزشی کدام است؟

روش

در پژوهش حاضر از روش پژوهش کیفی و کمی استفاده شد. در بخش کیفی، داده‌ها از طریق روش بردی جمع‌آوری شد. بر اساس این روش ابتدا اطلاعات مورد نیاز درباره دوره کارشناسی رشته علوم تربیتی از منابع معتبر گردآوری، طبقه‌بندی و تفسیر شده و در نهایت شباهت‌ها و تفاوت‌ها مورد بررسی قرار گرفته است. در بخش کمی به روش دلفی و با استفاده از پنل تخصصی به نظر سنجی از صاحب‌نظران درباره برنامه درسی بهره گرفته شد. جامعه آماری این پژوهش، شامل کلیه دانشگاه‌هایی است که در سطح جهانی مجری برگزاری دوره کارشناسی علوم تربیتی می‌باشند. همچنین کلیه اساتید و متخصصان رشته علوم تربیتی و تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی به عنوان جامعه آماری در نظر گرفته شد. نمونه آماری شامل ۸ دانشگاه از میان دانشگاه‌های معتبر امریکا و کانادا می‌باشد که در سطح جهانی مجری برگزاری رشته علوم تربیتی در دوره کارشناسی و همچنین تکنولوژی آموزشی در دوره کارشناسی ارشد و دکتری هستند و همچنین ۲۶ نفر از اساتید و متخصصان رشته علوم تربیتی و تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی به صورت هدفمند انتخاب شدند. پس از تحلیل برنامه‌های درسی موجود کارشناسی رشته علوم تربیتی با گرایش تکنولوژی آموزشی، کارشناسی ارشد و دکتری تکنولوژی آموزشی ایران و همچنین برنامه‌های درسی دانشگاه‌های مجری رشته علوم تربیتی در دوره کارشناسی و رشته تکنولوژی آموزشی در دوره کارشناسی ارشد و دکتری، جداول اولیه دروس تهیه گردید. جداول مذکور در کمیته تخصصی دروس تکنولوژی آموزشی با مسئولیت مجری پژوهش حاضر مورد بررسی قرار گرفت و ۴ درس به عنوان دروس پایه و ۹ درس به عنوان دروس گزینشی انتخاب گردید. سپس سرفصل هر یک از دروس مذکور توسط ۲ نفر از اساتید و متخصصین مربوطه تهیه گردید. این سرفصل‌ها در کمیته تخصصی بازننگری دروس تکنولوژی آموزشی و همچنین کارگروه تخصصی تعلیم و تربیت شورای تحول و

بازنگری برنامه درسی دوره‌ی کارشناسی...

ارتقای علوم انسانی شورای عالی انقلاب فرهنگی، توسط مسئول کمیته تخصصی بازنگری دروس تکنولوژی آموزشی در جلسات متعددی ارائه گردید. پیشنهادهای اصلاحی توسط مسئول کمیته تخصصی بازنگری دروس تکنولوژی آموزشی به مدت ۶ ماه اعمال گردید و سرفصل کلیه دروس بر اساس چارچوب پیشنهادی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری مورد بازبینی و یکسان‌سازی قرار گرفت و مجدداً برنامه نهایی در کمیته تخصصی بازنگری دروس تکنولوژی آموزشی و همچنین کارگروه تخصصی تعلیم و تربیت شورای تحول و ارتقای علوم انسانی به تصویب رسید. بنابراین ۱۳ عنوان درسی در زمینه‌ی تکنولوژی آموزشی به عنوان دروس پایه و گرایشی در برنامه جدید رشته علوم تربیتی در دوره کارشناسی با هدف جمع‌گرایش‌های علوم تربیتی، نهایی و به تصویب رسید.

نتایج

الف) اهداف بازنگری برنامه درسی دوره‌ی کارشناسی علوم تربیتی با زمینه تکنولوژی آموزشی عبارت‌اند از:

۱. توجه به تجارب بین‌المللی
۲. توجه به نیازهای بومی کشور
۳. روزآمدی برنامه درسی
۴. کارآمدی برنامه درسی
۵. ارزش‌مداری برنامه درسی
۶. توالی برنامه درسی در مقاطع تحصیلی مختلف
۷. لحاظ کردن نیازهای بازار کار
۸. جامعیت برنامه درسی

ب) اهداف عملکردی برنامه درسی دوره‌ی کارشناسی علوم تربیتی با زمینه تکنولوژی آموزشی عبارت‌اند از:

۱. تربیت کارشناس در حوزه تکنولوژی آموزشی

۲. تأمین نیروی انسانی لازم برای تهیه و تولید چندرسانه‌ای‌های آموزشی متناسب با نیازهای آموزشی کشور
۳. تربیت کارشناس جهت طراحی، اجرا و ارزشیابی سیستم‌های آموزشی
۴. اعتلای علمی کشور از طریق افزایش کیفیت آموزش و یادگیری در مراکز آموزش عالی و نظام آموزش و پرورش
۵. آماده‌سازی کارشناسان جهت استفاده از فناوری‌های نوین آموزشی در مدارس

ج) ضرورت و اهمیت برنامه درسی دوره‌ی کارشناسی علوم تربیتی با زمینه تکنولوژی آموزشی عبارت‌اند از:

۱. تقاضای روزافزون برای ادامه تحصیل در رشته علوم تربیتی با گرایش تکنولوژی آموزشی
۲. لزوم به‌روز بودن برنامه درسی این دوره و هماهنگی آن با تحولات جهانی
۳. پیشرفت‌های علمی و فنی در زمینه‌های مختلفی همچون روانشناسی تربیتی، فناوری اطلاعات و ارتباطات و احساس بیش‌ازپیش انطباق فرآیندهای شغلی و حرفه‌ای با نیازهای آموزشی و یادگیری بازار کار
۴. منطبق کردن برنامه درسی این دوره با نیازهای رو به رشد جامعه در زمینه‌ی فرآیندهای تدریس و یادگیری
۵. نیاز بسیاری از نهادهای عمومی و مؤسسات خصوصی کشور از جمله وزارت آموزش و پرورش، صداوسیما، نیروهای مسلح، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و ... به رشته تکنولوژی آموزشی در زمینه‌های طراحی، اجرا، مدیریت و ارزشیابی فرآیندهای آموزشی
۶. اشاعه رویکردهای نوین آموزشی در نظام آموزشی کشور
۷. اصلاح و تقویت نظام آموزش و پرورش کشور
۸. طراحی مراکز منابع آموزشی و مراکز یادگیری در مدارس

(د) نقش و توانایی فارغ‌التحصیلان برنامه درسی دوره‌ی کارشناسی علوم تربیتی با زمینه تکنولوژی آموزشی عبارت‌اند از:

۱. فارغ‌التحصیلان رشته علوم تربیتی با گرایش تکنولوژی آموزشی با کسب دانش از حیطه‌های گوناگون قادرند که با تولید محتوای روزآمد بسیاری از معضلات آموزشی جامعه را حل کنند و از آنجا که معرفی هر نوع رسانه جدید باید مبتنی بر به‌کارگیری شیوه‌های جدید آموزشی باشد و این تکنولوژیست‌های آموزشی هستند که می‌توانند با شناسایی ویژگی‌های هر رسانه و آشنایی با مسائل گوناگون تعلیم و تربیت حداکثر استفاده از هر رسانه را در آموزش ببرند. اصولاً، تکنولوژیست‌های آموزشی وظیفه راهنمایی طراحان آموزشی، تولیدکنندگان مواد و محتواهای آموزشی دوره‌ها، مشاوران و مدیران گروه‌های آموزشی مناطق آموزش و پرورش را بر عهده بگیرند.
۲. دانش‌آموختگان این رشته در حالت کلی قادر به طراحی، تولید، اجرا، مدیریت، پشتیبانی و ارزشیابی فرایندها و منابع یادگیری مرتبط با آموزش هستند. بخش طراحی، اشاره به طراحی آموزشی در سطوح خرد و کلان در جهت مرتفع کردن نیازهای آموزشی افراد دارد. بعد تولید، به تولید مواد و رسانه‌ها، محتواها، فناوری‌های کمکی پیش‌بینی شده در مرحله طراحی که مناسب برای آموزش هستند، مربوط می‌شود. بعد اجرا، شامل اجرای آموزش‌های طراحی شده در مرحله طراحی و به کار بست مواد و رسانه‌ها، محتواها، فناوری‌های کمکی و ... مطابق با طراحی آموزشی تدوین شده در مرحله اول است. در بعد مدیریت و پشتیبانی، فارغ‌التحصیل این رشته قادر است تا فرایندهای آموزشی را مدیریت و پشتیبانی نماید. در بعد ارزشیابی نیز دانش‌آموخته این رشته قادر است، ابعاد مختلف طراحی، تولید، اجرا، مدیریت و پشتیبانی فرایندهای آموزشی را ارزشیابی نموده و بر مبنای نتایج ارزشیابی به اصلاح کل فرایند مذکور اقدام نماید.

به‌طور اخص دانش‌آموختگان این زمینه در محورهای زیر توانمند هستند:

- تکنولوژی آموزشی
- طراحی آموزشی
- کاربرد رایانه در تعلیم و تربیت
- تولید محتوای الکترونیکی
- آموزش از راه دور
- طراحی پیام‌های آموزشی
- اصول عکاسی و فیلم‌برداری
- تولید مواد و رسانه‌های آموزشی
- تولید فیلم‌های آموزشی
- تولید برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی
- آشنایی با برنامه‌نویسی کامپیوتری
- متون تخصصی
- کارورزی

ه) طول دوره، نوع و تعداد واحدهای درسی

طول دوره برنامه درسی دوره‌ی کارشناسی علوم تربیتی با زمینه تکنولوژی آموزشی ۴ سال است و نظام آموزشی آن طبق آیین‌نامه مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری خواهد بود. کل دروس به دو بخش دروس پایه و دروس گرایشی تقسیم می‌شود. دروس پایه در نیمسال‌های تحصیلی اول الی چهارم ارائه خواهد شد. دروس گرایشی در قالب یک بسته آموزشی و بر اساس رعایت پیش‌نیاز در نیمسال‌های پنجم الی هشتم به دانشجویانی که گرایش تکنولوژی آموزشی را انتخاب کرده‌اند، ارائه می‌گردد. کلیه دانشجویانی که بسته تکنولوژی آموزشی را انتخاب کرده‌اند، ملزم به گذراندن کلیه دروس بسته مذکور می‌باشند. از این دروس تعداد ۴ درس به ارزش ۸ واحد جزء دروس پایه بوده و تعداد ۹ درس به ارزش ۱۸ واحد جزء دروس گرایشی می‌باشد. لازم به ذکر است با توجه به ماهیت تخصصی دروس گرایشی امکان ارائه کلیه‌ی این دروس در یک یا دو نیمسال تحصیلی

بازنگری برنامه درسی دوره‌ی کارشناسی...

وجود ندارد و حتماً باید در نیمسال‌های پنجم الی هشتم تحصیلی ارائه گردد. این دروس به تفکیک در ادامه مقاله به تفصیل معرفی شده است.

(و) شرایط پذیرش دانشجو، مواد و ضرایب امتحانی

شرایط پذیرش دانشجو در مقطع کارشناسی علوم تربیتی با زمینه تکنولوژی آموزشی بر اساس ضوابط و مقررات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری می‌باشد؛ بدین شرح که از میان داوطلبان آزمون کارشناسی و بر اساس نتایج آزمون ورودی، دانشجویان وارد دوره کارشناسی علوم تربیتی با گرایش تکنولوژی آموزشی می‌شوند. شرایط عمومی، اختصاصی، مواد و ضرایب امتحانی بر اساس دفترچه راهنمای انتخاب رشته سازمان سنجش آموزش کشور خواهد بود.

جدول ۱. تعداد کل واحدهای درسی رشته علوم تربیتی با زمینه تکنولوژی آموزشی

۸	دروس پایه
۱۸	دروس گرایشی
۲۶	جمع

همان‌طوری که در جدول ۱ مشاهده می‌شود تعداد کل واحدهای درسی رشته علوم تربیتی با زمینه تکنولوژی آموزشی ۲۶ واحد پیش بینی شده است که تعداد ۸ واحد آن به‌عنوان دروس پایه و تعداد ۱۸ واحد آن به‌عنوان دروس گرایشی در نظر گرفته شده است.

جدول ۲. دروس پایه کارشناسی علوم تربیتی با زمینه تکنولوژی آموزشی

ردیف	نام درس	تعداد واحد			تعداد ساعت		
		نظری	عملی	جمع	نظری	عملی	جمع
۱	تکنولوژی آموزشی	۱	۱	۲	۱۷	۳۴	۵۱
۲	طراحی آموزشی	۲	-	۲	۳۴	-	۳۴
۳	کاربرد رایانه در تعلیم و تربیت	۱	۱	۲	۱۷	۳۴	۵۱
۴	تولید محتوای الکترونیکی	۱	۱	۲	۱۷	۳۴	۵۱
	جمع کل	۵	۳	۸	۸۵	۱۰۲	۱۸۷

همان طوری که در جدول ۲ مشاهده می شود دروس پایه رشته علوم تربیتی با زمینه تکنولوژی آموزشی عبارت اند از: تکنولوژی آموزشی، طراحی آموزشی، کاربرد رایانه در تعلیم و تربیت و تولید محتوای الکترونیکی. درس های ردیف ۳ و ۴ به عنوان دروس جدید در سرفصل جدید رشته علوم تربیتی مصوب شده است و از طرف نویسنده مقاله و مجری طرح پژوهش حاضر پیشنهاد شده بود.

جدول ۳. دروس گرایشی کارشناسی علوم تربیتی با زمینه تکنولوژی آموزشی

پیش‌نیاز	تعداد ساعت			تعداد واحد			نام درس	نظری
	نظری	عملی	پراکنج	نظری	عملی	پراکنج		
تکنولوژی آموزشی	۳۴	-	۳۴	۲	-	۲	آموزش از راه دور	۱
تکنولوژی طراحی آموزشی	۳۴	-	۳۴	۲	-	۲	طراحی پیام‌های آموزشی	۲
تکنولوژی آموزشی	۵۱	۳۴	۱۷	۲	۱	۱	اصول عکاسی و فیلم‌برداری	۳
تکنولوژی طراحی پیام‌های آموزشی	۵۱	۳۴	۱۷	۲	۱	۱	تولید مواد و رسانه‌های آموزشی	۴
تکنولوژی آموزشی اصول عکاسی و فیلم‌برداری	۵۱	۳۴	۱۷	۲	۱	۱	تولید فیلم‌های آموزشی	۵
تکنولوژی آموزشی تولید فیلم‌های آموزشی	۵۱	۳۴	۱۷	۲	۱	۱	تولید برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی	۶
تکنولوژی آموزشی	۵۱	۳۴	۱۷	۲	۱	۱	آشنایی با برنامه‌نویسی	۷

کاربرد رایانه در تعلیم و تربیت							کامپیوتری	
تکنولوژی آموزشی متون تخصصی ۱	۳۴	-	۳۴	۲	-	۲	متون تخصصی ۲	۸
کلیه دروس پایه و گرایشی	۵۱	۳۴	۱۷	۲	۱	۱	کارورزی	۹
	۴۰۸	۲۰۴	۲۰۴	۱۸	۶	۱۲	جمع کل	

همان طوری که در جدول ۳ مشاهده می‌شود دروس گرایشی رشته علوم تربیتی با زمینه تکنولوژی آموزشی عبارت‌اند از: آموزش از راه دور، طراحی پیام‌های آموزشی، اصول عکاسی و فیلم‌برداری، تولید مواد و رسانه‌های آموزشی، تولید فیلم‌های آموزشی، تولید برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی، آشنایی با برنامه‌نویسی کامپیوتری، متون تخصصی ۲ و کارورزی. درس‌های ردیف ۱، ۷، ۸ و ۹ به‌عنوان دروس جدید در سرفصل جدید رشته علوم تربیتی مصوب شده است و از طرف نویسندگان مقاله و مجری طرح پژوهش حاضر پیشنهاد شده بود. همچنین درس‌های ردیف ۳، ۴ و ۶ با توجه به محدودیت رعایت سقف تعداد کل واحدهای درسی در رشته علوم تربیتی در طرح تجمیع گرایش‌ها باهم ادغام شده و تحت یک عنوان درسی پیش‌بینی شده است.

در ادامه سرفصل ۲ درس از دروس پایه و ۲ درس از دروس گرایشی معرفی می‌گردد^۱.

۱. خوانندگان محترم می‌توانند جهت مطالعه سرفصل کلیه درس‌ها به اصل گزارش بازنگری برنامه درسی دوره‌ی کارشناسی علوم تربیتی با گرایش تکنولوژی آموزشی در کتابخانه مرکزی دانشگاه علامه طباطبائی و همچنین دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه علامه طباطبائی مراجعه نمایند.

جدول ۳. سرفصل درس کاربرد رایانه در تعلیم و تربیت

دروس پیش‌نیاز:	نظری ★	پایه	نوع واحد	تعداد واحد: ۲ (۱+۱)	عنوان درس به فارسی: کاربرد رایانه در تعلیم و تربیت
	عملی ★				
ندارد	نظری	گرایشی	تعداد ساعت: ۳۴ + ۱۷	عنوان درس به انگلیسی: Applied Computing in Education	
	عملی				
	نظری	عمومی			
عملی					
آموزش تکمیلی عملی: دارد ☒ ندارد ☐ سفر علمی ☐ کارگاه ☒ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐					

اهداف درس:

آشنایی دانشجویان با رایانه در ابعاد کاربردها، نقش نرم‌افزار، سخت‌افزار و شبکه (محلی و جهانی) در تعلیم و تربیت، جنبه‌های مثبت و منفی استفاده از رایانه در تعلیم و تربیت، اخلاق در استفاده از رایانه و اینترنت، انواع رفتارها در اینترنت، انواع حریم‌ها و جرائم در اینترنت و پیامدهای استفاده از رایانه و شبکه جهانی در تعلیم و تربیت

سرفصل درس:

- دهکده جهانی، فناوری اطلاعات و رایانه‌ها و نقش آن‌ها در تعلیم و تربیت
- فناوری‌های پدیدار شده در سیستم‌های اطلاعاتی و آثار آن در تعلیم و تربیت
- نرم‌افزار، سخت‌افزار و نقش آن‌ها در تعلیم و تربیت
- اینترنت و برخط شدن، انواع تعاملات و پیامدهای آن
- اخلاق در اینترنت و آثار آن در تعلیم و تربیت
- جرائم اینترنتی و آثار آن در تعلیم و تربیت
- حریم اینترنتی و آثار آن در تعلیم و تربیت
- امنیت در اینترنت و آثار آن در تعلیم و تربیت

جدول ۴. ارزشیابی:

پروژه	آزمون‌های نهایی		میان‌ترم	ارزشیابی مستمر
	عملکردی	نوشتاری		
★	★	★		★

منابع:

- زارعی زوارکی، اسماعیل و همکاران. (۱۳۹۲). مبانی نظری و عملی کاربرد اینترنت در فرایند تدریس و یادگیری. تهران: انتشارات آوای نور.
- John A.Orr and Richard F.Vas. (2001). Information Technology: Inside and Outside, Prentice Hall.
- Long, Larry. (2012). Computers: Information Technology in Perspective, Prentice Hall.
- Rashidi, H., (1390) Computers and Information Technology, Islamic Azad University, Qazvin Branch, 2nd Edition.

جدول ۵. سرفصل درس تولید محتوای الکترونیکی

دروس پیش‌نیاز:	نظری ★	پایه	نوع واحد	تعداد واحد: ۲ (۱+۱)	عنوان درس به فارسی:
	عملی ★				تولید محتوای الکترونیکی
تکنولوژی آموزشی، کاربرد رایانه	نظری	گرایشی	تعداد ساعت: ۳۴ + ۱۷	عنوان درس به انگلیسی:	Electronic Content Development
	عملی				
در تعلیم و تربیت	نظری	عمومی			
	عملی				
<p>آموزش تکمیلی عملی: دارد ☒ ندارد ☐</p> <p>سفر علمی ☐ کارگاه ☒ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐</p>					

اهداف درس:

آشنایی دانشجویان با فرایند تولید محتوای الکترونیکی و کسب مهارت‌های لازم برای مشارکت در پروژه‌های تولید برنامه‌های درسی الکترونیکی

سرفصل درس:

- تعریف مفاهیم درس: یادگیری، یادگیری الکترونیکی، محتوا، محتوا در یادگیری الکترونیکی
- تولید محتوای الکترونیکی بر مبنای نظریه‌های یادگیری: رفتارگرایی، شناخت گرایی، ساختن گرایی، ارتباط گرایی
- رویکردها و راهبردهای آموزشی در تولید محتوای الکترونیکی
- اصول تولید محتوای الکترونیکی: اصول ریچارد مایر
- انواع تعامل در محتوای الکترونیکی: خطی، شاخه‌ای، انفرادی و جمعی، همزمان و غیر همزمان
- مقایسه محتوای الکترونیکی با محتوای غیر الکترونیکی
- انتخاب محتوای الکترونیکی
- سازمان‌دهی محتوای الکترونیکی
- مدیریت سیستم محتوای یادگیری
- ویژگی‌های عناصر آموزشی با تأکید در محیط چندرسانه‌ای: متن، عکس، ویدیو، صوت، انیمیشن، چند رسانه، فرارسانه
- آشنایی با انواع سناریونویسی
- آشنایی با برنامه‌های تألیفی
- آشنایی با یکی از نرم‌افزارهای تألیفی: پاورپوینت پیشرفته، مالتی مدیا بیلدر، کپتویت، کمنازیا، فلش
- نشر نرم‌افزار
- نصب برچسب
- ارزشیابی محتوای الکترونیکی

جدول ۶. ارزشیابی

پروژه	آزمون‌های نهایی		میان‌ترم	ارزشیابی مستمر
	عملکردی	نوشتاری		
★	★	★		★

منابع:

- اسکندری، حسین. (۱۳۹۰). استانداردهای درس‌افزارهای یادگیری الکترونیکی. تهران: انتشارات مدرسه
- شاه جعفری، طاهره. (۱۳۸۵). طراحی و ارزشیابی نرم‌افزارهای آموزشی. تهران: انتشارات امیری
- گریسون، دی. آر؛ آندرسون، تری. (۲۰۰۳). مبانی نظری و عملی یادگیری الکترونیکی در قرن بیست و یکم. ترجمه اسماعیل زارعی زوارکی و سعید صفایی موحد (۱۳۸۴). تهران: مؤسسه انتشاراتی علوم و فنون.
- مایر، ریچارد. ای (۲۰۰۱). یادگیری چندرسانه‌ای، ترجمه مهسا موسوی (۱۳۸۴). تهران: موسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی.
- Clarke, Alan (2001). Designing computer-based learning materials. England: Gower Publishing Company Limited.
- Clark, Ruth Colvin. and Mayer. Richard E. (2008). E-learning and the science of instruction, proven guidelines for consumers and designers of multimedia Learning. Pfeiffer Company Limited
- Horton, William and Horton, Katherine (2003). E-learning tools and technologies: A consumer's guide for trainers, teachers, educators, and instructional designers. Australia: John Wiley and Sons Company Limited.

جدول ۷. سرفصل درس آموزش از راه دور

دروس پیش‌نیاز:	نظری	پایه	نوع واحد	تعداد واحد:	عنوان درس به فارسی: آموزش از راه دور	
	عملی			۲		
	نظری ★	گرایشی		تعداد ساعت:		عنوان درس به انگلیسی: Distance Education
	عملی			۳۴		
	نظری	عمومی		آموزش تکمیلی عملی: ☐ دارد ☐ ندارد		
عملی	☐ کارگاه ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار					

اهداف درس:

آشنایی دانشجویان با آموزش از راه دور در ابعاد مفاهیم اساسی، تاریخچه، سازمان‌های متولی، تجارب ملی و جهانی، چالش‌ها و فرصت‌ها، طرح‌های یونسکو، فناوری‌های نوین، فرایند مدیریت و قلمروهای آموزش از راه دور

سرفصل درس:

- مفاهیم اساسی درس (آموزش، آموزش از راه دور، یادگیری آزاد، نظام آموزش از راه دور، آموزش به کمک رایانه، آموزش مبتنی بر رایانه، آموزش الکترونیکی، آموزش مبتنی بر وب)
- تاریخچه آموزش از راه دور در ایران و جهان
- نسل‌های آموزش از راه دور (آموزش مکاتبه‌ای، آموزش شنیداری، آموزش دیداری-شنیداری، آموزش به کمک رایانه، آموزش الکترونیکی)
- سازمان‌های متولی آموزش از راه دور در ایران و جهان
- تجارب کشور ایران در زمینه‌ی آموزش از راه دور با تأکید بر علوم تربیتی (دانشگاه ابوریحان بیرونی، دانشگاه آزاد ایران، دانشگاه پیام نور، دانشگاه جامعه المصطفی، دانشگاه علوم قرآن و حدیث، سایر دانشگاه‌ها)

- تجارب جهانی آموزش از راه دور (کشورهای: آمریکا، انگلستان، استرالیا، هند)
- چالش‌ها و فرصت‌های آموزش از راه دور (چالش‌ها و فرصت‌های: فنی، آموزشی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، سیاسی) در ایران و جهان
- طرح‌های یونسکو در زمینه‌ی آموزش و یادگیری از راه دور (آموزش عمومی، آموزش معلمان، آموزش شهروندان، آموزش مداوم، آموزش گروه‌های ویژه اجتماعی، آموزش جهانی)
- فناوری‌های نوین و آموزش از راه دور (وبلاگ، وبسایت، شبکه‌های اجتماعی)
- فرایند مدیریت آموزش از راه دور (سیستم مدیریت یادگیری، سیستم مدیریت محتوای یادگیری)
- قلمروهای آموزش از راه دور (آموزش‌های رسمی مدرسه‌ای و دانشگاهی، آموزش مداوم و مادام‌العمر، آموزش ضمن خدمت کارکنان، آموزش معلمان، آموزش والدین، آموزش شهروندی، آموزش عشایر، آموزش زندانیان، آموزش افراد بستری در بیمارستان و تحت درمان، آموزش افراد با نیازهای ویژه)

جدول ۸. ارزشیابی

پروژه	آزمون‌های نهایی		میان‌ترم	ارزشیابی مستمر
	عملکردی	نوشتاری		
★		★		★

منابع:

- ذوفن، شهناز. (۱۳۸۵). کاربرد فناوری‌های جدید در آموزش. تهران: انتشارات سمت.
- گروه مشاوران یونسکو. (۲۰۰۲). نظام آموزش از راه دور. ترجمه اسماعیل زارعی زوارکی و سعید صفایی موحد، ۱۳۸۹، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری.

بازنگری برنامه درسی دوره‌ی کارشناسی...

- معاونت آموزشی و پژوهشی موسسه آموزش از راه دور وزارت آموزش و پرورش. (۱۳۸۸). مجموعه قوانین، مقررات و شیوه‌نامه‌های موسسه آموزش از راه دور. تهران: موسسه آموزش از راه دور (چاپ چهارم).

- Moor, G. Michael. (2013). Handbook of distance Education. Third edition. New York: Routledge

جدول ۹. سرفصل درس کارورزی

دروس پیش‌نیاز:	نظری	پایه	نوع واحد	تعداد واحد: ۲ (۱+۱)	عنوان درس به فارسی: کارورزی
	عملی				
کلیه دروس پایه و گرایش	نظری ★	گرایشی	تعداد ساعت: ۳۴ + ۱۷	عنوان درس به انگلیسی: Practicum	
	عملی ★				
	نظری	عمومی			
عملی					
آموزش تکمیلی عملی: ☒ دارد ☐ ندارد					
سفر علمی ☒ کارگاه ☒ آزمایشگاه ☒ سمینار ☒					

اهداف درس:

تمرین عملی دانشجویان تکنولوژی آموزشی در دوره‌ی اول و دوم متوسطه آموزش و پرورش و همچنین سایر سازمان‌ها و مؤسسه‌های دولتی و غیردولتی در زمینه‌های آموزش و یادگیری در ابعاد: طراحی آموزشی، تهیه و تولید رسانه‌ها، اجرای تدریس، مدیریت فرایند یادگیری و ارزشیابی آن به‌ویژه در سازمان‌های آموزشی، نظامی، صنعتی، بهداشتی، صداوسیما، خدمات اجتماعی و شهرداری.

سرفصل درس:

- ارائه چارچوب در خصوص چگونگی مشارکت و تمرین عملی در ابعاد: طراحی آموزشی، تهیه و تولید رسانه‌ها، اجرای تدریس، مدیریت فرایند یادگیری و ارزشیابی آن. چارچوب مذکور بر اساس دوره‌های تحصیلی و نوع سازمان توسط استاد درس تعیین خواهد شد.

جدول ۱۰. ارزشیابی

پروژه	آزمون‌های نهایی		میان‌ترم	ارزشیابی مستمر
	عملکردی	نوشتاری		
★	★	★		★

منابع:

- National Institute of Education (2014). Practicum Handbook. Singapore: Office of Teacher Education.
- Roblyer, M. D. and Doering, Aaron H. (2012). Integrating educational technology into teaching, 6 / E.

بحث

بازنگری برنامه‌های درسی و طراحی برنامه‌های جدید درسی در رشته‌های علوم انسانی از جمله علوم تربیتی در جهت روزآمدسازی، غنی‌سازی، کارآمدی و ارزش‌مداری برنامه‌های درسی از اهمیت زیادی برخوردار است. هرگونه اقدامی در این زمینه باید مبتنی بر نیازهای بومی و همچنین تجارب بین‌المللی باشد. با بررسی تاریخچه شکل‌گیری رشته علوم تربیتی و گرایش‌های علمی آن در ایران مشخص می‌شود که با توجه به نیازهای بومی در سال ۱۳۶۳ هجری شمسی گرایش‌های علمی در رشته علوم تربیتی در دانشگاه‌های ایران آغاز می‌شود. این نیازها امروزه تغییر کرده و شرایط جدیدی بر کشور ما حاکم است. همچنین با بررسی دانشگاه‌های معتبر بین‌المللی در رشته علوم تربیتی و تکنولوژی آموزشی

بازنگری برنامه درسی دوره‌ی کارشناسی...

مشاهده می‌شود که رشته علوم تربیتی در مقطع کارشناسی به صورت رشته اصلی^۱ و رشته‌های فرعی^۲ و به تعبیری به صورت مه‌اد و که‌اد ارائه می‌گردد. با توجه به اهمیت موضوع به تجارب یکی از دانشگاه‌های معتبر در رشته علوم تربیتی به‌ویژه تکنولوژی آموزشی اشاره می‌گردد. دانشگاه ایندیانا امریکا به‌عنوان یکی از دانشگاه‌های معتبر و پیشرو در رشته علوم تربیتی به‌ویژه رشته تکنولوژی آموزشی، در دوره کارشناسی به صورت رشته اصلی (مه‌اد) و رشته‌های فرعی (که‌اد) عمل می‌کند. رشته علوم تربیتی در دانشکده علوم تربیتی بوده و رشته‌های فرعی تحت عنوان آموزش هنر، مشاوره، آموزش پیش‌دبستان، سیاست‌های آموزشی، مطالعات آموزشی، آموزش ابتدایی، آموزش بهداشت، آموزش عالی، آموزش تطبیقی و بین‌الملل، آموزش موسیقی، تربیت بدنی، آموزش مقطع متوسطه، آموزش ویژه و زبان‌های بین‌المللی ارائه می‌گردد. همچنین مدرک تکمیلی تحت عنوان دوره‌های مهارتی در حوزه‌های مربی کامپیوتر، مربی انگلیسی، مربی ریاضیات، مربی خواندن، مربی آموزش ویژه، مربی دوره متوسطه و مربی تئاتر ارائه می‌شود و مدرک تحصیلی آن علاوه بر مدرک تحصیلی اصلی، به‌عنوان مدرک مهارت تکمیلی، اعطاء می‌شود.

با توجه به نیازهای بومی کشور ایران در رشته علوم تربیتی در مقطع کارشناسی و با توجه به تجارب بین‌المللی در این زمینه، همان‌طوری که مجری پژوهش حاضر در گزارش پژوهش نیز به آن پرداخته است، پیشنهاد می‌شود در رشته علوم تربیتی در مقطع کارشناسی، رشته علمی به صورت رشته اصلی و رشته‌های فرعی ارائه گردد. رشته اصلی تحت عنوان رشته علوم تربیتی بوده و رشته‌های فرعی با توجه به نیازهای در حال تغییر برای هر دوره پنج‌ساله بازطراحی شود. به نظر می‌رسد در حال حاضر رشته‌های فرعی دارای اولویت

۱. major

۲. minor

عبارت‌اند از: تکنولوژی آموزشی، آموزش ویژه، آموزش هنر، مشاوره، آموزش پیش‌دبستان، آموزش ابتدایی، آموزش بهداشت، آموزش تطبیقی و بین‌المللی، آموزش موسیقی، تربیت‌بدنی، آموزش مقطع متوسطه و زبان‌های بین‌المللی. همچنین مدرک تکمیلی تحت عنوان دوره‌های مهارتی در حوزه‌های مربی کامپیوتر، مربی انگلیسی، مربی ریاضیات، مربی خواندن، مربی آموزش ویژه، مربی دوره متوسطه و مربی تئاتر ارائه شود و مدرک تحصیلی آن علاوه بر مدرک تحصیلی اصلی، به‌عنوان مدرک مهارت تکمیلی اعطاء گردد. همچنین پیشنهاد و تأکید می‌شود که رشته اصلی و رشته‌های فرعی از ابتدا در مرحله انتخاب رشته تحصیلی در دفترچه‌های سازمان سنجش آموزش کشور قید گردد.

منابع

- اسکندری، حسین. (۱۳۹۰). استانداردهای درس‌افزارهای یادگیری الکترونیکی. تهران: انتشارات مدرسه
- ذوفن، شهناز. (۱۳۸۵). کاربرد فناوری‌های جدید در آموزش. تهران: انتشارات سمت.
- زارعی زوارکی، اسماعیل و همکاران. (۱۳۹۲). مبانی نظری و عملی کاربرد اینترنت در فرایند تدریس و یادگیری. تهران: انتشارات آوای نور.
- زارعی زوارکی، اسماعیل. (۱۳۹۵). بازنگری برنامه درسی دوره‌ی کارشناسی علوم تربیتی با گرایش تکنولوژی آموزشی. دانشگاه علامه طباطبائی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی (گزارش تحقیق - چاپ‌نشده).
- زارعی زوارکی، اسماعیل. (۱۳۸۶). بررسی تحلیلی برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد تکنولوژی آموزشی جهت ارائه برنامه‌ای مناسب. دانشگاه علامه طباطبائی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی (گزارش تحقیق - چاپ‌نشده).
- زارعی زوارکی، اسماعیل. (۱۳۸۵). بررسی دوره دکتری تکنولوژی آموزشی در سطح جهانی و ارائه برنامه‌ای جامع جهت راه‌اندازی این دوره در دانشگاه علامه طباطبائی. دانشگاه علامه طباطبائی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی (گزارش تحقیق - چاپ‌نشده).

بازنگری برنامه درسی دوره‌ی کارشناسی...

زارعی زوارکی، اسماعیل. (۱۳۹۵). طراحی برنامه درسی دوره‌ی کارشناسی ارشد تکنولوژی آموزشی با گرایش آموزش ویژه. دانشگاه علامه طباطبائی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی (گزارش تحقیق - چاپ نشده).

شاه جعفری، طاهره. (۱۳۸۵). طراحی و ارزشیابی نرم‌افزارهای آموزشی. تهران: انتشارات امیری

گروه مشاوران یونسکو. (۲۰۰۲). نظام آموزش از راه دور. ترجمه اسماعیل زارعی زوارکی و سعید صفایی موحد، ۱۳۸۹، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری.

علی آبادی، خدیجه. (۱۳۸۵) بازنگری برنامه درسی رشته علوم تربیتی با گرایش تکنولوژی آموزشی. دانشگاه علامه طباطبائی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی (گزارش تحقیق - چاپ نشده).

گریسون. دی. آر؛ آندرسون، تری. (۲۰۰۳). مبانی نظری و عملی یادگیری الکترونیکی در قرن بیست و یکم. ترجمه اسماعیل زارعی زوارکی و سعید صفایی موحد (۱۳۸۴). تهران: مؤسسه انتشاراتی علوم و فنون.

مایر، ریچارد. ای (۲۰۰۱). یادگیری چندرسانه‌ای، ترجمه مهسا موسوی (۱۳۸۴). تهران: موسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی.

معاونت آموزشی و پژوهشی موسسه آموزش از راه دور وزارت آموزش و پرورش. (۱۳۸۸). مجموعه قوانین، مقررات و شیوه‌نامه‌های موسسه آموزش از راه دور. تهران: موسسه آموزش از راه دور (چاپ چهارم).

Clark, Ruth Colvin. and Mayer. Richard E. (2008). E-learning and the science of instruction, proven guidelines for consumers and designers of multimedia Learning. Pfeiffer Company Limited.

Clarke, Alan (2001). Designing computer-based learning materials. England: Gower Publishing Company Limited.

Horton, William and Horton, Katherine (2003). E-learning tools and technologies: A consumer's guide for trainers, teachers, educators, and instructional designers. Australia: John Wiley and Sons Company Limited.

- John A.Orr and Richard F.Vas, (2001) Information Technology: Inside and Outside, Prentice Hall.
- Long, Larry. (2012). Computers: Information Technology in Perspective, Prentice Hall.
- Moor, G. Michael. (2013). Handbook of distance Education. Third edition. New York: Routledge
- Rashidi, H., (1390) Computers and Information Technology, Islamic Azad University, Qazvin Branch, 2nd Edition.
- National Institute of Education (2014). Practicum Handbook. Singapore: Office of Teacher Education.
- Roblyer, M. D. and Doering, Aaron H. (2012). Integrating educational technology into teaching, 6 / E.